

Verklaring van het vakbondsnetwerk van de RSP

Er woedt een diepe crisis in de grootste vakbond van Nederland, de FNV. De crisis in de FNV kwam naar boven rondom de bestuursverkiezingen aan het begin van het jaar. In deze periode kwamen verschillende verhalen over een onveilige werksfeer voor personeelsleden van de vakbond naar boven. Als onderdeel hiervan herleefde een oude discussie over ‘governance’, kort gezegd de discussie: wie gaat er over de organisatie, de leden of het personeel van de vakbond? De FNV heeft een enigszins ingewikkelde structuur die is ontstaan uit een lang fusieproces (zie voor een kort overzicht van de geschiedenis: https://solidariteit.nl/extra/2025/e549-1_fnv-opnieuw-in-beweging.html). Tot aan de zomer leidde dit tot een staking van medewerkers van de FNV, opgeschorte en uitgestelde bestuursverkiezingen, een interim-bestuur en opgestapte toezichthouders. Uiteindelijk stapte FNV Personeel, de vakbond van medewerkers van de FNV (binnen de FNV heet dit de werkorganisatie), in de zomer naar de rechter. Deze rechter besloot in te grijpen in de bond en twee toezichthouders aan te stellen in de persoon van Lodewijk Asscher (oud-minister namens de PvdA) en Ton Heerts (oud-voorzitter van de militaire vakbond AFMP en FNV, voormalig PvdA kamerlid en momenteel burgemeester van Apeldoorn). Er werd dus nu een raad van Toezicht (RvT) gevormd. Zij kregen de opdracht om de FNV te herstructureren. Het leidde tot een plan dat de macht van de leden van de vakbond extreem inperkt. Dit plan werd voorgelegd aan het Ledenparlement, verkozen door leden en tot dan toe het hoogste orgaan van de FNV, die het plan verwierpen. Ondertussen spreekt FNV Personeel uit dat het probleem van ‘sociale veiligheid’ er vooral om draait dat het Ledenparlement kon dreigen met het ontslaan van bestuursleden wanneer zij niet volgens de instructies van het Ledenparlement handelden. In feite staat dus de democratische controle van vakbondsleden over hun eigen vertegenwoordigers op het spel. De toezichthouders pleitten nu openlijk voor het buitenspel zetten van het Ledenparlement, en werden daarbij gesteund door de vakbond FNV Personeel. Ze zijn daarop naar de rechter gestapt om alsnog het plan door te drukken. Dit was dus een machtsgreep waardoor de democratie van de FNV zwaar onder druk staat.

Wat is er mis met plan van RvT.

Het plan van de RvT is een aanval op de ledenvertegenwoordiging van de FNV. De ‘oplossing’ van de crisis in de FNV wordt volledig gelegd bij het herstructureren van ledenorganen binnen de FNV. Het managementteam dat de leiding heeft over het personeel van de FNV en dus een enorme invloed heeft op de koers van de bond blijft bijvoorbeeld volledig in stand in het plan. In het plan worden bestuursverkiezingen geschrapt en wordt het tot nu toe hoogste en direct verkozen orgaan van de FNV, het ledenparlement, vervangen door een nieuw orgaan: de bondsraad. Deze bondsraad zou niet verkozen worden, maar benoemd vanuit de sectorraden. Zo wordt een probleem van gebrekkige achterban niet opgelost, maar worden de bestaande problemen enkel verschoven. Er is zeker een probleem met een gebrek aan achterban in de huidige FNV structuur, maar dit ligt voornamelijk aan gebrekkige kadervorming en zwakke werkvloerorganisatie. Dat probleem is niet op te lossen door een machtsverschuiving naar een ander orgaan met, als verwacht, dezelfde problemen. Het is voor een sterke bond noodzakelijk die kadervorming en werkvloer-organisatie te verbeteren.

Problematisch is los van het schrappen van directe ledendemocratie, dat deze sectorraden vaak helemaal niet goed functioneren. Zeker in de kleine sectoren, sectoren met veel versplintering en gewoonweg slecht georganiseerde sectoren, is de sectorraad niet per se een sterk, goed georganiseerd en democratisch orgaan. In deze sectorraden, van moeilijk te organiseren sectoren, is de invloed van de werkorganisatie heel voelbaar, en zijn zij soms beter vertegenwoordigd dan de verkozen leden die dus formeel in deze raden verkozen zijn. Door een structuur op te tuigen waarbij inspraak van leden via verkiezingen wordt verkleind, en het centrum van de macht in de vakbond wordt verlegd naar organen waar de werkorganisatie (in het bijzonder het managementteam) meer invloed in hebben, wordt de macht verschoven van leden naar de bureaucratie van de vakbond zelf. Dit is tekenend voor het plan.

Gevaar van deze plannen.

Er heerst al een decennialange strijd in de FNV over zeggenschap van de leden. Waar vroeger de vakbondsbestuurders bijna alleenrecht over hun sectoren hadden, is dit deels en langzaam ingeperkt. Dit proces heeft uiteindelijk geleid tot de huidige structuur en het Ledenparlement. Dit is een verre van perfecte structuur, maar heeft het voordeel dat de leden invloed hebben.

De FNV is een grote organisatie die een grote groep werkenden in Nederland vertegenwoordigt en daarmee veel invloed heeft op het afsluiten van cao's, sociale akkoorden en op de politiek. Hierdoor is er ook een grote druk vanuit kapitalisten en politieke partijen op vakbondsvertegenwoordigers. Zij proberen altijd invloed uit te oefenen op deze vertegenwoordigers, soms door openlijke strijd, maar, in het poldermodel, ook juist door vakbondsvertegenwoordigers in te kapselen. Binnen het poldermodel is vanaf de jaren '90 een situatie gecreëerd waarin bestuurders zonder veel controle konden besluiten over ledenbelangen en waarin lastige kaderleden werden genegeerd of buiten de deur werden gehouden. Deze bestuurders kunnen 'alleen' in onderhandelingen met werkgevers wel het een en ander binnen halen, maar op lange termijn demobiliseert het de arbeidersklasse en worden de resultaten van die onderhandelingen ook steeds magerder. Daarnaast kan ook de situatie ontstaan waarin de bond vooral handelt in het verlengde van bestuurspartijen die een band hebben met de vakbeweging, zoals GL-PvdA. De invloed van, voornamelijk, de PvdA is van oudsher erg groot, en dit kan ertoe leiden dat de bond vooral in actie komt wanneer dit de partij in onderhandelingen uitkomt, of dat de bond juist niet in actie komt, bijvoorbeeld wanneer de partij in de regering zit. Er heerst dus een soort klassenstrijd binnen de vakbond waardoor er altijd een spanning is tussen de belangen van de arbeidersklasse en de druk van buitenaf. Wanneer vertegenwoordigers slecht gecontroleerd kunnen worden door de leden van de vakbond, is er een groot gevaar dat de bond steeds minder de belangen van de werkende klasse vertegenwoordigt.

De FNV Personeel bestuurder zegt letterlijk dat het probleem met het ledenparlement is, dat dit kan dreigen om bestuursleden te ontslaan. Zij framen dit als onveiligheid, maar binnen een strijdorganisatie van arbeiders moeten vertegenwoordigers gecontroleerd kunnen worden door de leden. En het is die controleerbaarheid die op het spel staat.

Ook is er in de huidige plannen door de verschuiving van macht naar sectorraden het gevaar dat sectorbelangen voorop gesteld gaan worden door de afgevaardigden vanuit de sectorraden. Sectorbelangen zijn namelijk niet direct ook belangen voor de gehele arbeidersklasse. Zo zijn bijvoorbeeld medewerkers in de wapenindustrie gebaat bij investeringen in de wapenindustrie, maar de belangen van de gehele werkende klasse zijn juist niet gebaat bij investeringen in de wapenindustrie. Iets vergelijkbaars kan gelden voor bijvoorbeeld vervuilende industrie.

In de vorige eeuw konden vakbonden, ondanks een gebrek aan democratie, sterk blijven door de koude oorlog waardoor westerse landen zich gedwongen voelden om tijdelijke sociale concessies te doen en bovendien ging het om het bestaan van grote industriële sectoren. Deze factoren zijn in steeds mindere mate aanwezig. In de huidige periode van geflexibiliseerde arbeid, tijdelijke contracten en kleinere werkvloeren kan de vakbond alleen maar blijven bestaan door het initiatief van leden van onderop te ondersteunen en een sterke ledenorganisatie te bezitten. wil de vakbond dus een rol van betekenis blijven spelen moet dat dus op die basis en niet op basis van een machtsverschuiving naar niet verkozen bestuurders.

Wat willen wij?

Vakbonden organiseren de werkende klasse op basis van hun economische belangen. Doordat werkenden hierin georganiseerd worden en door de strijd van vakbonden wordt het bewustzijn onder werkenden van de tegengestelde belangen van arbeiders en kapitalisten vergroot. Zij hebben dus een belangrijke rol, waarmee elke socialist zich moet vereenzelvigen. Vakbonden kunnen niet overgelaten worden aan bestuurders en bureaucraten.

Wat willen wij?

Daarom wil de RSP een democratische vakbond die opkomt voor de belangen van de werkende klasse. Hierbij horen verkozen bestuurders en bestuursleden. Leden houden zo de controle over hun eigen vertegenwoordigers. De opbouw van onderop is noodzakelijk. Alleen zo kunnen we een vakbond creëren die zich actief positioneert in de klassenstrijd. We hebben vanuit de RSP hiervoor nodig dat werkenden, en in het bijzonder RSP leden en leden van andere socialistische en communistische organisaties, actief worden in de bond en zich gaan organiseren. We moeten onze krachten bundelen met andere groepen binnen de FNV. Het directe en concrete doel in de huidige situatie is het tegenhouden van de ondemocratische plannen vanuit de RvT en de werkorganisatie. Een herstructurering van de bond is zeker nodig, maar dat kan niet op basis van een machtsgreep vanuit de bureaucratie en het doordrukken via de rechter. We moeten de strijd tegen de huidige plannen dan ook op lange termijn voortzetten in een langdurige strijd voor democratisering van de FNV, en voor de opbouw van een strijdbare vakbond door middel van sterke werkvloerorganisatie en kaderorganisatie.

Om deze strijd voor een democratische vakbond te versterken is een website in het leven geroepen: fnvdemocratisch.nl

Hier kun je de petitie ondertekenen: <https://fnvdemocratisch.nl/#teken>

**of een bijdrage leveren om juridische ondersteuning te financieren:
<https://fnvdemocratisch.nl/#doneer>**